

Harry Potter och de vises sten

Filmen *Harry Potter och de vises sten* är en berättelse om en 11-årig oälskad pojke som en dag får höra sig vara en stor trollkarl i den magiska världen. Uppfattningen om verklighet och fantasi vänds ut och in när Harry ger sig av på sin resa – för att söka sanningen om sitt förflutna. Trots att filmen har ingredienser från traditionella fantasi-berättelser samt från myter, mordhistorier, äventyrs- och detektivfilmer är den kanske först och främst en klassisk saga som speglar det växande barnets frustration över tillvaron, funderingar om meningen med livet samt svårigheterna att visa vem man är.

Rekommenderad från åk 4

EN FILMHANDLEDNING AV KIRSI VIKMAN

Handling

En natt dyker en märklig främling upp på en engelsk medelklassgata. Den gamle mannen är klädd i en röd mantel och har silvrigt hår och långt skägg. Med ett magiskt föremål släcker han gatlyktorna och tilltalar sedan en katt som förvandlas till en levande kvinna. De ser en motorcykel landa från stjärnhimlen.

Den flygande halvjätten Hagrid ger ett litet gossebarn till kvinnan som undrar om han måste lämnas till den värsta sortens människor. De är hans enda släktingar, förklarar gamlingen. Dessutom bör han mogna inför sin blivande berömmelse. Så läggs gossebarnet med ett märkligt ärr i pannan på dörrtrappan hos familjen Dursley.

Tio år senare vaknar Harry i sitt pojkrum – en skrubbd under halltrappan. Med van hand lagar han frukost till sin mosters familj som firar den bortskämde sonens födelsedag. I år firas han på djurparken där Harry upptäcker sin märkliga förmåga. Han kan tala med en orm. När kusinen saboterar den vänskapliga pratstunden tycks Harry med tankens kraft få ormburens glas att försvinna.

En ugglan levererar ett brev till Harry. Det är en inbjudan till skolan Hogwarth, men familjen låter inte Harry få brevet. Då bombarderas huset av brev från hundratals ugglor och familjen flyr till en stuga på en ö. En natt slås ytterdörren in med våldsam kraft och in i stugan pustar halvjätten Hagrid som vi sett tidigare. Nu är det dags för Harry att börja på Hogwarts skola för häxkonster och trolldom. Han är ju en trollkarl som ska följa i sina föräldrars fotspår. Med smärta inser Harry att han ingenting vet om sina föräldrar – att hela hans liv är ett mysterium.

Harry följer med Hagrid till London där de besöker en pub. Alla dess gäster är häxor eller trollkarlar som välkomnar pojken med vördnad. Harrys undran växer när Hagrid knacker på tegelväggen och för in dem i en annan värld. Till en gata bortom väggen där det myllrar av folk i mantlar. I skyltfönstren syns kvastar och andra trolldomsredskap som Harry får köpa efter att ha hämtat sina föräldrars sparpengar på en trolldomsbank.

Ändå känner sig Harry sorgsen. Han funderar över sin nyköpta trollstav som enligt expediten innehåller samma magiska stoff som fanns i den stav som gav äret i hans panna. Varför har staven valt just honom? Hagrid avslöjar att den andra staven de såg ägdes av onde trollkarlen Voldemar som samlade anhängare på den mörka sidan och som dödade hans föräldrar. Harry, den enda överlevande, förstörde hans livskraft.

Nästa morgon lämnas Harry på järnvägsstationen där han måste ta sig till perrongen 9 3/4. Den finns inte. Men då ser han några skolpojkar gå rakt in i en tegelpelare och han följer efter. Så är Harry återigen i en annan värld. På tåget därifrån blir han god vän med Ron Weasley, också förstaklassare. När mörkret faller ser Harry Hogwards skola spökligt resa sig uppe på berget. Till sin glädje återser han Hagrid, skolans vaktmästare.

Barnen mottas av professor McGonagall, kvinnan som höll den lille Harry i famnen i filmens inledning. Välkomstfesten invigs av rektorn, den store trollkarlen Dumbledore. Snart väljer en sorteringshatt elevhem för barnen vilket fyller Harry med fasa; tänk om han placeras hos de onda slytherinarna? Men hatten placerar honom hos de modiga gryffindorarna. Dit hör även Ron samt en flicka, Hermione, vars oppnosighet retar gallfeber på pojkarna.

Harry är lycklig men känner också närvaron av ondskan. Han hamnar i konflikt med den ondskefulla rikemanspojken Malfoy. Även läraren i trolldryckkonst, Snape, avskyr öppet Harry. Dessutom är Harry övertygad om att det finns mörka hemligheter i skolan när han hamnar i en förbjuden korridor tillsammans med Ron och Hermione. I ett mystiskt rum attackerades de av en jättelik trehövdad hund som vaktar över en golvlucka. Lite senare släpper någon in ett livsfarligt troll i skolan. Medan lärarna jagar trollet nere i fängelsehålan, försöker någon ta sig förbi hunden. Det är Snape, tror barnen.

Harry blir vän med Hermione. Hans nyvunna känsla av gemenskap stärks ytterligare då han blir uttagen till lagspellet "Quidditch". Med vindens hastighet studsar magiska bollar i luften som spelare försöker fånga, flygande på kvastar. Plötsligt tappar Harry kontrollen över sin kvast som börjat dingla och hoppa. Hermione

råkar se Snapes mumlande och inser att det är han som förbannat kvasten. Med hjälp av sitt trollspö lyckas hon tända eld vid lärarens fötter. Harry är räddad, och han fångar den kvickaste bollen. Gryffindorarna besegrar slytherinerna.

Barnen berättar för Hagrid om Snapes försök att döda Harry och ta sig förbi hunden. Hagrid suckar. Det som vaktas angår bara Dumbledore och en död herre vid namn Nicholas Flamel – ett faktum som bara förstärker barnens intresse.

Under jullovet stannar Harry kvar på skolan. Ron gör honom sällskap. För första gången i sitt liv får han riktiga julklappar. Den finaste är hans fars gamla osynlighetsmantel som någon lämnat på hans sängkant. En natt smyger den mantelklädde Harry till biblioteket för att finna uppgifter om Flamel. Men skolans vaktmästare avbryter hans sökande. Harry flyr till gångarna där han råkar se Snape hota skolans snällaste lärare, Quirrel. Pojken söker skydd i en sal där han upptäcker en vacker spegel. Den reflekterar inte bara honom – utan även hans föräldrar, och en djup längtan väcks inom Harry. Om och om återkommer han till spegeln som då flyttas bort av Dumbledore.

Hermione lyckas ta reda på att Flamel har tillverkat den legendariska "de vises sten" som kan förvandla all metall till guld och göra människan odödlig. Nu är barnen övertygade om att Snape vill komma åt stenen. Så fort mörkret sänkt sig hämtar de hjälp hos Hagrid. Men återigen skakar halvjätten bara på huvudet och presenterar i stället sin lilla "bebis" – en nyfödd drakunge för dem. Malfoy står bakom fönstret och skvallrar genast för McDonagall som straffar barnen för sin nattliga utevistelse. De förlorar nästan alla poäng som gryffindorarna samlat till årspokalen.

Straffet medför också en vandring i en farlig skog tillsammans med Hagrid. När sällskapet hittar silvrigt enhörningsblod börjar de söka det sårade djuret. Plötsligt träder en mantelklädd gestalt fram ur mörkret och attackerar Harry. Men han räddas av en kentaur som berättar att monstret precis druckit enhörningsblod, vilket kan hålla döende vid liv. Monstret är Voldemar, gissar Harry och inser att endast stenen kan återge Voldemar hans fulla livskraft.

Eftersom Dumbledore har åkt till London måste barnen rädda stenen själva. På natten lyckas de ta sig förbi hunden som någon redan sövt med hjälp av förtrollad musik. Sedan hoppar de ner i en hemlig falllucka och landar på en magisk växt vars ormlika kvistar slingrar runt deras kroppar. Men Hermione kan sin örtlära och lyckas få loss dem. Så är sällskapet i nästa kammare vars luft är svart av små flygande nycklar. Harry hoppar upp på en övergi-

ven kvast och fångar en passande nyckel till dörren som leder dem till nästa rum. Där utmanas de på ett djävulskt schackspel på liv och död. Ron sätter sig på en av de jättelika, levande stenhästarna och blir nästan ihjälslagen i spelet. Men barnen segrar – och Harry kan möta ondskan öga mot öga.

Till sin stora förvåning möter Harry den snälle läraren Quirrel framför den magiska spegeln. När han tar av sin turban ser Harry Voldemars ansikte sammansvetsat med Quirrels bakhuvud. Harry tvingas ta en titt på spegeln som omedelbart visar stenens gömställe. Den ligger i Harrys byxficka. När pojken försöker fly kastar sig Quirrel över pojken för att döda honom. Men räddningen finns i Harrys händer som plötsligt får en magisk kraft. De bränner Quirrel till aska.

Harry vaknar på sjukavdelningen med Dumbledore vid sin sida. Gamlingen berättar att han tillsammans med Flamel förstört stenen, att Voldemars ande återigen är borta – åtminstone tillfälligt. Sedan firas skolans avslutning där Dumbledore delar ut fler poäng till gryffindorarna. Till Hermione – för sin förmåga att hålla huvudet kallt när andra svävar i livsfara, till Ron – den mest lysande schackspelaren i alla tider och till Harry som visat sig vara enastående modig. Gryffindorarna vinner årspokalen. Sommarlov kan börja.

Verklighetens snäva ramar

Harry Potter lever hos familjen Dursley som satt snäva gränser kring sin verklighet. Den styrs av konventioner och strikta normer för levnadstil och tänkande samt avsky för allt som är främmande. När Hagrid pustar in i deras stuga, skulle han lätt kunna slå allt i spillror. Så skör är en tillvaro som saknar livsåskådning, så rädda är dessa högljudda vardagsmänniskor att de lätt kan krympa till intet.

Kanske kan familjen Dursley tolkas som representanter för den moderna människan som ofta tycks lida av existentiell tomhet. De söker sin livsväg i det yttre – i stället för att blicka inåt. Det som anses vara rätt och normalt påverkar allt i deras liv. De styrs också av en överdriven konsumtion samt törst efter konstant förströelse vilket får deras eget liv att verka farsartat. Kanske ger kontrollen över tillvaron en känsla av att bemästra den splittrade verkligheten, men egentligen förvarar den bara illusionen – den bild man vill behålla. I en sådan värld, utan någon riktig vägledning kan särskilt växande barn och ungdomar få det mycket svårt att göra sin tillvaro begriplig.

Att vidga sitt medvetande är att våga gå över gränsen och ta språnget in i det okända och mystiska. Fantasivärlden representerar den andliga sfären och tron på något större än det omedelbart påtagbara. För att komma dit måste man ha en tro. Först ser Harry endast hinder – en murad tegelvägg som efter några knackningar öppnas för en annan värld. På järnvägsstationen blir den magiska världen verklig efter att han först samlat mod och rusat rakt in i en tegelpelare. Vägen mellan fantasi och verklighet är skör.

Bara den som har levande fantasi kan upptäcka andra världar. Som motsats till sina släktingar, den värsta sortens mugglare (betyder trista, fantasilösa personer), färgar Harry sitt liv med lärorika och roliga äventyr. Symboliskt kan trolleriet jämföras med förmågan att leva, förmågan att aktivt vara med och skapa världen. Trolleriet leder tanken till den skapelseprocess som vår värld vilar på, inte bara i religiös bemärkelse. Allt runt oss är produkter av ett mänskligt skapande som fantasin påverkat, oavsett om det är en fråga om ett konstnärligt, tekniskt eller vetenskapligt arbete.

Ironiskt nog stannar familjens liv upp där den blott 11-åriga Harrys liv får sin riktiga början. Att låsa dörren till andra världar är att stänga dörren till sin psykologiska utveckling. Med fantasins hjälp lämnar Harry sitt fängelse. Den har en befriande makt.

- ◆ På vilket sätt behöver vi fantasin i vårt liv? Kan fantasierna vara skadliga för oss?
- ◆ Har du någon gång fantiserat om att hoppa in i en fantasivärld som kändes som alldeles verklig och t ex se en ”låtsaskompis”? Om så, vad gav upplevelsen till dig? Kan det vara farligt att fantisera? Om så, varför?
- ◆ Är de vuxna för trista och fantasilösa? Om så, vad kan det bero på? Bör de ha mer fantasi? Hur skiljer sig de vuxna på Hogwarts skola från de vuxna i verkligheten? Är någon av dem barnslig?
- ◆ En vis man har sagt att barnets fantasi är fattigare än den vuxnes eftersom erfarenheter ger mer att fantisera om. Låter det tokigt? Är det möjligt att de vuxna använder sin fantasi åt något annat?
- ◆ Gillar du fantasiberättelser? Vad är det som lockar?

Sagan – att bli någon

Som i den klassiska sagan och fantasiberättelsen förvandlas Harry till hjälten från att först ha varit den fula ankungen. Han är bortstött och hånad vilket han ändå tycks orka leva med. Kanske besparar hans inneboende kraft honom från att bli alltför skadad. Med glädje och mod tar han språnget mot främmande världar.

Vi vuxna har ofta en tendens att frukta fantasins negativa påverkan. Ibland blir även små barn varnade för sina fantasiresor och dagdrömmier. Tänk om de svävar bort från det riktiga livet? Även denna saga ställer hjälten inför svåra livsproblem. I samband med upptäckten av den magiska världen, väcks Harrys smärta över insikten att han inte vet vem han är. En gång har han levt med sina föräldrar som han aldrig ens fått sörja. Deras existens har förnekats av släktingarna. Paradoxalt har dessa fantasilösa människor låst fast Harry i sagovärlden. När han ger sig ut på resan, söker han sig mot verkligheten – mot sanningen om sitt förflutna.

Egentligen gestaltar Harrys (inre) resa alla barns grubblerier över den konfliktfulla tillvaron. Om meningen med livet, döden och ondskan samt ensamheten och kärleken, om konflikter med föräldrar, syskon och vänner samt om svårigheten att veta vem man är. Kanske kan Harry Potters enorma popularitet förklaras just med att han är så alldaglig och samtidigt så speciell. Vem skulle inte vilja vara en så modig och stark person och till slut lyckas visa det inför världen?

I filmen finns ett rikt symbolspråk som gestaltar en ung människas mognad och utveckling. Harry (som är ”sökare” i spelet Quidditch) hjälps av högre makter vilket ger honom trygghet samt en känsla av att tillhöra ett större sammanhang. Hans livsöde är att bli en stor trollkarl som ska besegra ondskan. Samtidigt förenas målet med den privata lyckan. Det är ett typisk drag i en klassisk fantasiberättelse. På resan behöver han (likt alla barn i verkligheten) en mentor som ger honom stöd och vägledning. Den viktigaste beskyddaren är trollkarlen Dumbledore som fungerar som en sorts fadersgestalt. Fastän han från början vetat om pojken blivande roll och betydelse låter han ändå Harry själv

upptäcka lidelsen. Han lär ut vikten av tålmod, ödmjukhet och mänsklighet. Även den allra visaste får göra misstag. Dumbledore själv litar naivt på läraren Quirrel – trots att han som världens mäktigaste trollkarl besitter all visdom.

Det starkaste stödet behöver Harry när han ser in i den magiska spegeln (filmens kanske vackraste symbol). Varje människa har dolda gåvor och egenskaper och måste ofta kämpa för att bli sedd som den man är. När man gör sina inre världar synliga för sig själv och för andra kan man uppleva en svindlande känsla av frihet. Men att leva här och nu är också viktigt. Dumbledore varnar pojken att inte bli förtrollad av bilden av sina föräldrar. Spegeln visar inte sanningen utan snarare Harrys djupaste längtan. Hans föräldrar är döda och han måste fortsätta leva i verkligheten – inte tyna bort via sina drömmar. Harry bör alltså leva både i fantasin och i verkligheten vilket han också bemästrar i slutet av filmen. Med sina nyvunna krafter orkar han återvända till sitt vidriga vardagsliv.

Den magiska miljön kan symbolisera olika dimensioner av en ung människas tillvaro. Skolan liknar ett slott där den allra högsta visdomen, kunskapen och dygden finns. Barnen ska sträva efter mod, moral och godhet. Magin ska endast användas av de goda. I skolan finns gångar och farliga underjordiska tunnlar där barnen möter monster: destruktiva krafter som måste uthärdas. Fal-luckan leder dem ner till ”avgrunden” där de växer efter att först ha mött sin största fruktan. ”Den vises sten” symboliserar den högsta visdomen. När Harry lyckas hindra stenen från att hamna i onskans våld, kan han tolkas bli belönad med ”psykologiskt” guld.

Sagan hjälper barnet att prova på olika roller. Även det mest osäkra barnet kan för ett ögonblick trolla bort sin rädsla och förvandlas till hjälten Harry – eller kanske till den tysta Neville som lyckas övervinna sin känsla av att vara en nolla. Om han vågar så varför inte jag...? Dessutom kan barnet se sina olika (eller möjliga) egenskaper hos alla karaktärer och övernaturliga djur. Harry äger barnets mod och kampvilja, Hermione dess vilja att vara duktig och rädsla för att vara otillräcklig. Ron kanske representerar barnets lojalitet och Malfoy dess allra mörkaste sida som måste bemästras... Identifikationen hjälper barnet att se sig själv som en helhet och gestalta sitt inre kaos. Dessutom lär det sig att sätta sig in i den andres erfarenheter. Han är inte det enda som finns.

Under medeltiden blomstrade magin som idag kan definieras som ett förvetenskapligt sätt att tolka omvärlden. Gradvis har magins fantasier och gissningar ersatts av vetenskap och teknologi som hjälpt oss åstadkomma mycket av det magikerna försökte uppnå med sina experiment och besvärjelser. Sagan och fantasiberättelsen har bevarat magins sökande efter likheter i form av symbolspråket. Människan behöver tron och hoppet – samt det ständiga tolkandet av sin tillvaro.

- ◆ Hur kommer Harry in i andra världar? Måste man ha vissa egenskaper för att lyckas? Hur utvecklas barnen under sin resa? Vem är din favoritkaraktär? Varför?

- ◆ Fundera på magiska symboler i filmen. Hur beskriver de karaktärernas känslor? Varför tar Dumbledore bort den magiska spegeln? Om den inte visar sanningen, hur kan den då visa stenen i Harrys byxficka?

- ◆ Tänk om en viftning av ett trollspö kunde ge dig makt för ett ögonblick. Vad skulle du vilja ändra på i ditt eget liv och i världen? Skulle det vara bra om alla människor fick magiska krafter?

◆ Tror du att det finns människor som kan flytta sig till en annan tid och värld? Skulle du vilja ha en sådan förmåga? Tror du att övernaturliga upplevelser blir vetenskapligt bevisade i framtiden?

◆ Idag har vetenskap och teknologi hjälpt oss att åstadkomma mycket av det magikerna vill uppnå under medeltiden. Och utvecklingen pågår... Fundera på något sådant som inte existerar idag. Vad skulle kunna vara möjligt/roligt att se i framtiden? Är det farligt med all utveckling?

◆ Besvärjelsen "Pro sit" är latin och betyder "må det bli till gott". För 2000 år sedan trodde man nämligen att en nysning var ett tecken på att någonting hemskt skulle hända. Kommer du på andra besvärjelser som vi fortfarande använder idag?

Kampen mellan ont och gott

Kampen mellan det goda och det onda är en av filmens viktigaste teman. Voldemar är en klassisk mörkrets herre som vill bli världens härskare. Egentligen är han en abstrakt kraft eftersom han saknar fysisk styrka. Han är det allestädesnärvarande hotet, den mörka anden.

Voldemar symboliserar moralens kollaps i den moderna världen, och det är just med hjälp av honom som filmens samhällskritik gestaltas. Ondskan jämförs med egoism, hat, girighet och hänsynslöshet. Ingen levande varelse betyder någonting för Volde- mar. Han utnyttjar Quirrel och sina andra anhängare för sin egen vinning, tvekar inte ens att döda ett litet barn. Som i många andra fantasiberättelser är ondskan även i denna film på något vis människors fel. Den får besittning hos de svaga, fördomsfulla och maktgiriga – hos dem som egentligen kämpar mot sin egen rädsla. Voldemars hemska ansikte är sammansvetsad med Quirrels bak- huvud. Aldrig någonsin är han fri.

Voldemars ondska går lätt att jämföras med vardagsondskan hemma hos familjen Dursley. De törstar efter makt och respekt,

känner ingen empati eller medmänsklighet. De tycks egentligen inte ens äga något känsloliv – förutom egenkärlek, avundsjuka och brinnande hat mot Harrys föräldrar. Även släktingarna lever i fångenskap eftersom hatet hindrar dem från att leva och från vara aktiva och viljestarka. Dessutom dömer de människor som är annorlunda vilket även den elake Malfoy gör. Enligt honom (hans familj) är det blodsband och materiella egendomar som mäter människovärden vilket kan syfta till filmens kritik mot rasism, klassklyftor och andra maktstrukturer i samhället.

Lär sig Harry någonting av familjen Dursley? Det intressanta är att både i början och i slutet av filmen befinner sig Harry i fångenskap, först i sin cellika skrubbe under trappan och senare under jorden tillsammans med ondskan. Till fängelset måste han också återvända. Kanske placeras han hos släktingarna för att förbereda sig inför sin egentliga uppgift – att lära sig att bli ödmjuk och starkare – den allra visaste som en dag ska besegra Voldemar. Kanske bör människan söka sin inre frihet för att orka möta vardagslivet som det är – fullt av plikter och andra begränsningar.

Kan ondskan tolkas som någonting positivt? Harry är inte alltid så "snäll". Han gör ofta lite som han själv vill, vilket hjälper honom att bli självständig. Han tycks ha ärvt en bit av Voldemars mörka sidor vilket till exempel kan förklara att han kan prata med boormen, samt att han med tankens kraft kan åstadkomma ill- dåd. Dessutom skräms han över tanken att innerst inne tillhöra slytherinerna. Men enligt Dumbledore har han kärlekens kraft i sina händer – att arv från sin mor. Kanske kan Harry kämpa bättre för godheten när han förstår ondskans mekanismer? Kanske måste han acceptera sin egen mörka sida, en sida som ju finns hos alla dödliga människor.

◆ Hogwarts skola uppfostrar sina elever till godhet. Varför får då slytherinerna stanna kvar? Vore det bättre om de sparkades därifrån, eller ser du någon poäng med att de hålls kvar?

◆ Vad betyder godheten och ondskan för dig? Hur skildras de i filmen? Är familjen Dursley och Malfoy onda? Om så, vilka egen- skaper och handlingar gör dem sådana? Eller är de bara rädda och svaga? Kan Snape vara ond trots att han också beskyddar Harry?

◆ Som liten blev Harry märkt av Voldemars ondska. Har Harry smittats av hans ondska? Om så, varför? Kan det vara nyttigt för honom på något sätt?

Vänskap och gemenskap

Innan Harry reser till fantasilandet är han mycket ensam. Han har ingen vuxen att gå till och prata med, inte en endaste vän. Men snart blir han vän med Hagrid, Ron och Hermione vars personlig- heter skiljer sig ganska mycket från varandra. Allas olika kunskaper behövs på äventyret. Den mjuke och känslige Hagrid har en förmåga att ge Harry trygghet. Hermiones duktighet räddar säll- skapet från att bli dödade av djävulssnaran...

Vänskapen lär barnen hur viktigt det är att samarbeta. Viljan till samarbete är en förutsättning för allt liv, en förutsättning till människans personliga lycka eftersom vår tillvaro tillhör ett större sammanhang. Det ger vårt liv en mening. Vi måste också visa respekt för varandra. Alla människor är bra som de är och de har också lika värde. Ron och Harry lär sig till exempel att bli av med sina fördomar. Deras första intryck av Hermione lovar inget gott: hon är en självgod besserwisser som vill sätta andra på plats vilket

särskilt retar gallfeber på Ron. Men snart inser pojkarna att skenet kan bedra. Ibland kan människor dölja sin rädsla eller sårbarhet med hjälp av ett visst beteende och skal.

Viktigt är också vår förmåga att uppskatta våra vänners gåvor och begåvningar – vilket kan hjälpa oss att utveckla de sidor vi kanske själva saknar. Moster Petunia har fastnat i sin avundsjuka gentemot sin syster vilket har orsakat mycket hat och lidande. Hermione avskyr först sina vänners ”ansvarslöshet” men lär sig snart släppa lite av sin kontroll och våga ta risker. Hon får ett friare liv.

I dagens samhälle beskrivs människor liv ibland som tomt och meningslöst. Kanske betonandet av allt självförverkligande och betydelsen av individuella strävanden har gjort oss mer ensamma. Man ska ansvara bara för sitt eget liv, och gemenskapen har inte lika stor betydelse som förr, vilket till exempel syns i den ökande klyftan mellan barn och gamla. Även i denna bemärkelse har Dumbledore en viktig roll i filmen. Han ger Harry inte bara trygghet utan också den visdom och livserfarenhet som han samlat på sig genom åren.

◆ Hurdan är en god vän? Hur visar Harry, Hermione och Harry sin tillgivenhet för varandra?

◆ Att trotsa sina vänner kan kännas svårt. Vilka risker utsätter man sig själv då för? Har du själv varit i en sådan situation? Hur handskades du med konflikten? Ska du tillrättvisa en vän som du tycker betar sig fel eller ska man hålla tyst för att bevara vänskapen? Hur mycket ska vänskapen tåla? Får man vara avundsjuk på en vän? Kan man svika en vän?

◆ Kan man utvecklas som människa utan vänner? Lär sig barnen i filmen någonting av varandra? Vad lär Dumbledore ut till Harry? Lär sig Harry någonting av Malfloy?

◆ Det sägs att kan du inte vara ensam, kan du heller inte vara samman med andra. Håller du med?

Bok och film

Filmens följer troget bokens handling, karaktärsbeskrivningar, dialog, visuella bilder, symbolik och även det förmedlade budskapet. Filmen, liksom boken, präglas av författaren Joanne Rowlings röst. I vissa scener kan man ana hennes skugga fladdra förbi – som en snäll häxa på puben eller som en reflexion i tågfonstret när barnen ser resans mål för första gången.

Mediauppmärksamheten på författaren har varit enorm, och man kan inte förneka att filmen har lyckas förmedla hennes nyckfulla och fantasifulla ton. Hela boken är som en magisk lek. Till exempel leker Rowling med namnen på sina karaktärer och platser. Hennes magi är humoristiskt skildrad och fantasivärlden upplevs som alldeles verklig. Trots att boken är unik, visar den stora likheter med Tolkiens trilogi och en rad andra fantasiberättelser. Den innehåller också ingredienser från myter, folksagor, mordhistorier, detektivromaner och Blytons Femböcker – samt idéer och (känslor)upplevelser med anknytning till författarens eget liv.

Boken (samt filmen) ställer sig på barnens och de maktlösas sida. Det intressanta är att trots att den kritiserar samhällliga klassklyftor samt människans hopplösa hunger efter normalitet, konsumtion och materiella rikedomar är både boken och filmen enorma kommersiella succéer. Att göra filmen kostade cirka 100

miljoner dollar! Sedan rullades massproduktionen av leksaksindustrin i gång; affärerna belamrades av dockor, lego, klistermärken och andra prylar.

Man kan också fråga sig om Harry Potter är så magisk och speciell. Kanske kan man också se honom som ett tidstypiskt ideal av en människa som ska lyckas med allting och bli populär som en glittrande popstjärna. För att vara någon måste man utträtta stora ting?

◆ Jämför boken med filmen. Tycker du att filmen har lyckats skildra bokens magiska värld? Om inte, varför?

◆ Tycker du att det har varit bra med den kommersiella succén kring Harry Potter eller har den förstört någonting av böckernas magiska anda?

Litteratur

Sharon Moore: *We love Harry Potter!*, St. Martin's Griffin, 1999

David Colbert: *Harry Potters magiska värld*, B. Wahlström, 2002

Förslag på fantasy litteratur

C.S. Lewis; Narnia-serien, Bonnier Carlsen (*Min morbror trollkarlen* etc.)

Michael Ende; *Momo-eller kampen om tiden*, Bergh 1980

JRR Tolkien; *Bilbo, en hobbits äventyr*, Rabén & Sjögren 1988

Jules Verne; *Den hemlighetsfulla ön, En världsomsegling under havet*

Susan Cooper; *En ring av järn*, Bonnier Carlsen 1995

Produktionsuppgifter

Originaltitel: *Harry Potter and the Philosophers Stone*

Storbritannien, USA 2001

Manus: Steve Kloves

Regi: Chris Columbus

Foto: John Seale

Klippning: Richard Francis-Bruce

Musik: John Williams

i rollerna

Harry Potter – Daniel Radcliffe

Ron – Rupert Grint

Hermione – Emma Watson

Albus Dumbledore – Richard Harris

Minerva McGonagall – Maggie Smith

tekniska uppgifter

Speltid: 152 min

Format: Scope 1:2,35

Ljudsystem: Dolby SRD

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 23 november 2001

distribution

SandrewMetronome, Box 5612, 114 86 Stockholm.

Tel 08-762 17 00, fax 08-asdfasaf

www.sandrewmetronome.se